

FINNORSZÁG ÚTJA AZ EURÓPAI UNIÓBA*

BENET IVÁN

Magyarország az Európai Unió társult tagja, és – több volt szocialista országgal együtt – a teljes tagságra törekszik. A felkészülés folyamatában vagyunk, várjuk a csatlakozás részleteit tisztázó tárgyalássorozat kezdetét.

Úgy gondolom, hogy Finnország – amely 1995 óta teljes jogú tag – idevonatkozó tapasztalatainak megismerése és a belőle levonható tanulságok szerfelett hasznosak lehetnek számunkra. Ehhez próbálok hozzájárulni a finn nemzetgazdaság egészének elemzésével. Természetesen nagyon sok olyan tanulsága is van a finn csatlakozásnak, amely e tanulmányból teljesen kimaradt. Ezek közül különösen fontos a finn mezőgazdaság Európai Unióba való belépésének története és az ezzel kapcsolatos dilemmák, mellette és ellene szóló érvek stb. Ezeknek a kérdéseknek részletesebb tárgyalására egy másik tanulmányban kívánok visszatérni.

FINNORSZÁG ÉS A NEMZETKÖZI INTEGRÁCIÓ

Finnország 1917 decemberében nyerte el függetlenségét. Az azóta eltelt 8 évtized alatt az ország tiszteletet parancsoló fejlődést ért el. Finnország ma már a gazdaságilag legfejlettebb országok csoportjába tartozik, és 1994-ben, az Európai Unióba való belépése előtt, gazdasági fejlettségi színvonala közel állott az európai unióbeli átlaghoz.

Az eredmények elérésében kétségkívül számos tényező játszott szerepet, melyek közül csupán a legfontosabbakat emelem ki:

- Finnország a második világháború után nemzetgazdaságát a piacgazdaság feltételei közepette működtette;
- a finn gazdaság alapvetően magántulajdonra épült;
- Finnország aktív és pozitív politikai szerepe nagy személyiségekhez kötődő;¹
- a törekvés a nemzetközi integrációra a finn gazdaságpolitikának egyik alappillére.

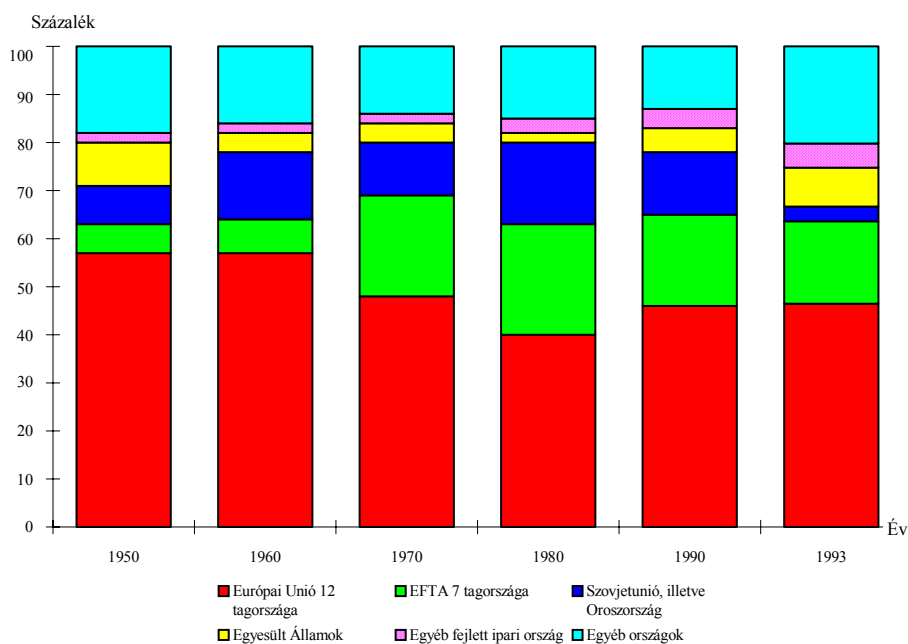
Miután az ENSZ tagja lett, annak érdekében, hogy gazdasági fejlődését felgyorsítsa és nemzetközi integrációval alátámassza, Finnország is csatlakozott 1955-ben az Északi Kooperációhoz. Amikor 1960-ban az Európai Szabadkereskedelmi Társulás (European

* A tanulmány az Országos Kiemelésű Társadalomtudományi Kutatások (OKTK) támogatásával az 1.sz. főirány keretében, 1011/95 számon készült.

¹ Anélkül, hogy a teljességre törekedhetnénk, megemlítem *C. G. Mannerheim* marsallt, *J. K. Paasikivi* és *U. K. Kekkonen* köztársasági elnököket, akik nemcsak egyéniségükkel, hanem politikai tevékenységükkel is beírták magukat a finn történelembe.

Free Trade Association – EFTA) megalakult, Finnország kifejezte óhaját a szorosabb kooperációra ezzel az egyesüléssel. A tárgyalások 1961 februárjában megindultak, és még ebben az évben elvezettek az EFTA-országok és a Finn Köztársaság közötti megállapodáshoz, amely 1961. június 26-án lépett életbe. Ennek értelmében Finnország társult tagjává vált az EFTA-nak, és ez a társult tagsági viszonya egészen 1986. január 1-jéig fennállott, amikor is az ország teljes jogú tagságot kapott. Az EFTA-országok az egymás közötti kereskedelmet liberalizálták, legalábbis a kereskedelmi árucsoportok jelentős részében. Az EFTA-ba való belépés kézzelfogható eredményeket hozott a finn külkereskedelemben. Erről tájékoztat az 1. ábra, mely jól mutatja a finn külkereskedelem országcsoportok szerinti szerkezetét. Míg 1950-ben és 1960-ban az EFTA-országokkal folytatott kereskedelem aránya csupán 8, illetve 15 százalékot tett ki, addig 1970-ben már elérte a 25 százalékot.

1. ábra. Finnország exportja országcsoportok szerint

Forrás: [10].

1972-ben az EFTA-országok és az Európai Gazdasági Közösség (EGK) szorosabbra fűzték kapcsolataikat. Az erről szóló megállapodás a kereskedelmet liberalizálta és több területen is erősítette az EFTA és az Európai Gazdasági Közösség közötti kooperációt. A megállapodás után 1973-ban Finnország is mint az EFTA társult tagja Együttműködési Megállapodást írt alá az Európai Gazdasági Közösséggel, amely az ipari termékek kereskedelmét nagymértékben liberalizálta, a vámteteleket, az adminisztratív kereskedelmi korlátokat csökkentette, illetve megszüntette a szerződő felek között. [3] Ez a megállá-

podás célul tűzte ki, hogy az egymás közötti kereskedelem bővülésével elősegítse a gazdasági kapcsolatok harmonikus fejlődését, ezzel ösztönözve Finnországban és a Közösségben a gazdasági tevékenység fellendülését, az élet- és a foglalkoztatási feltételek javítását és a hatékonyság növelését, valamint erősítse a pénzügyi stabilitást. További cél volt, hogy tisztességes feltételeket teremtsen a kereskedelmi verseny számára a két fél között, illetve a kereskedelmi korlátok eltörlésével járuljon hozzá a világkerkedelem bővüléséhez, harmonikus fejlődéséhez. A megállapodás az importliberalizálás érdekében a 3. cikkelyben kimondja, hogy új importvédővámok bevezetésétől a szerződő felek eltekintenek, és a jelenlegi importvédővámokat fokozatosan el kell törölni a következő menetrend szerint: 1973. április 1-jén a vámokat 80 százalékra csökkentik, és 1974., 1975., 1976. január 1-jétől és 1977. július 1-jétől négy lépcsőben további, egyaránt 20 százalékos, vámmérséklést fognak életbe léptetni. A 6. cikkely pedig kimondja, hogy a megállapodás érvénybelépésétől kezdve sem Finnország, sem a Közösség nem vezethet be olyan piacvédelmi intézkedéseket, amelyeknek a hatása azonos az importvédővámokéval. Sőt, e cikkely 3. pontja arról is intézkedik, hogy a jelenleg meglévő ilyen korlátozó intézkedéseket a következő menetrendnek megfelelően el kell törölni: legkésőbb 1974. január 1-jéig minden ilyen kereskedelmet korlátozó tételt az 1972. január 1-jei szint 60 százalékára kell csökkenteni, valamint további három lépcsőben egyenként 20–20 százalékkal kell csökkenteni 1975. és 1976. január 1-jén, valamint 1977. július 1-jén.

A megállapodás bizonyos cikkelyei a mezőgazdasági és a halászati kooperáció elősegítéséről is szóltak, lényegében véve azonban azt mondhatjuk, hogy az 1973-as megállapodás – bár lépés volt a liberalizáció és a szorosabb együttműködés irányába – a mezőgazdaságot és a halászatot alig érintette.

Az 1973 utáni időszakban is tovább folytak a munkálatok és a tárgyalások az Európai Közösség és az EFTA-országok közötti kapcsolatok még harmonikusabbá tétele, a kooperáció, az együttműködés továbbfejlesztése érdekében. Ezeknek az erőfeszítéseknek eredményeként jutott el 1984 áprilisában a két nemzetközi szervezet a Luxemburgi Proklamációig [4], amely lefektette a két fél közötti kooperáció elmélyítésének és kiterjesztésének stratégiai elveit. A tárgyalások elvezettek 1992 májusban az – EFTA-államok és az Európai Közösség által Oportóban aláírt – Európai Gazdasági Térségről (European Economic Area – EEA) kötött megállapodáshoz.[2] Ennek értelmében az EFTA-államok egészen közel kerültek az Európai Közösséghez. E megállapodás ugyanis egyrészt tovább liberalizálta a kereskedelmet, másrészt lehetővé tette a munkaerő és a tőke, azaz a főbb termelési tényezők egymás országaiban való szabad mozgását. A mezőgazdaság azonban ebből a megállapodásból is lényegében véve kimaradt, a liberalizálás ugyanis nem terjedt ki a mezőgazdasági termékek kereskedelmére. Ekkor Finnország kétoldalú egyezményt kötött az Európai Közösséggel, amelyben bizonyos mezőgazdasági termékek egymás közötti kereskedelmét szerény mértékben megkönnyítették. Az Európai Közösség és az EFTA-államok közötti megállapodás 1994-ben, Finnországnak az Európai Unióba való belépése előtti évben lépett életbe.

A CSATLAKOZÁS

A nagy világpolitikai változások következtében Finnországnak az Európai Közösségbe belépése elől elhárultak az akadályok. Így ekkor maguknak a finneknek kellett mér-

legre tenniük a teljes tagság várható előnyeit és hátrányait. 1992. március 18-án *Mauno Koivistö*, a Finn Köztársaság elnöke és *Esko Aho* miniszterelnök benyújtották a Finn Köztársaság teljes jogú tagság iránti kérelmét az Európai Közösséghez. A kérelem kiterjedt az Európai Gazdasági Közösségre, az Európai Szén és Acél Közösségre és az Európai Atomenergia Közösségre. A csatlakozás részleteit tisztázni és rögzíteni hivatott kétoldalú tárgyalássorozat 1993 tavaszán kezdődött és 1994 tavaszán sikeresen be is fejeződött. Az 1994 októberében tartott referendummal eldőlt a kérdés, Finnország lakossága 57:43 arányban demokratikus alapon „beszavazta” az országot az Európai Unió tagjai sorába. Ez minden bizonnyal a XX. századi finn történelem legnagyobb vagy egyik legnagyobb horderejű döntése volt. A referendum világosan mutatja, hogy a finn társadalom nem volt egységes az Európai Unióba való belépést illetően. Sőt talán nem túlzás azt állítani, hogy az ország, illetve a lakosság ebben a fontos kérdésben kettészakadt. A két tábor, illetve a „két Finnország” (a vidéki agrár és a városi) gondolkodásmódja e fontos kérdés megítélésében nagyon eltért egymástól, és a jelek szerint ez a különbség mind a mai napig fennmaradt.

A referendum során a finn vidék szinte egységesen az európai uniós tagság ellen szavazott. Az „igen”-nel szavazók elsősorban Finnország déli, dél-nyugati részéről kerültek ki, ahol a városi lakosság aránya magas, és ahol a legfontosabb kutatóműhelyek, szellemi központok, valamint innovációs központok és vállalatok, vállalkozások tevékenykednek.

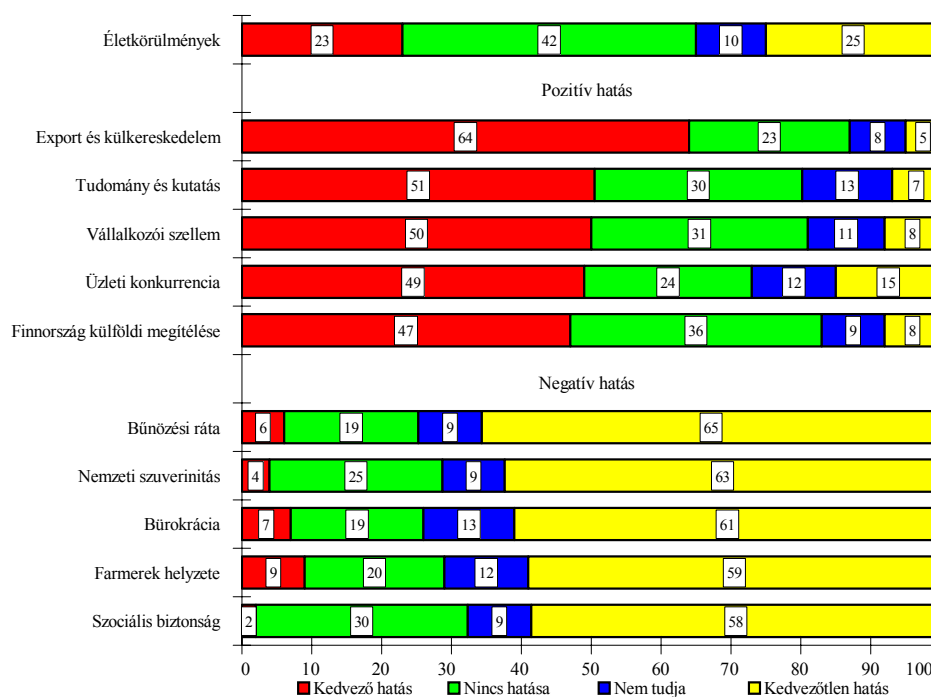
Az EU-beli tagság várható hatásai nagyon megosztották a finn közvéleményt. A legfontosabbnak vélt területekre gyakorolt hatásokról a finnek állásfoglalása a következő volt. (Lásd a 2. ábrát.)

A közvélemény-kutatás során megkérdezett finneknek közel kétharmada vélte úgy, hogy a belépésnek nagyon kedvező hatása lesz az ország külkereskedelmére az exportnövekedés révén, és a megkérdezetteknek a többsége gondolta azt, hogy kedvező hatást fog gyakorolni a tudományos és kutatói életre, a vállalkozói tevékenységre, javítani, erősíteni fogja az üzleti életben a versenyt, és hozzájárul az ország külföldi megítélésének javulásához. Így foglalhatók össze a legfontosabb kedvező hatások. Ezzel szemben a kedvezőtlen hatások a következőkben foglalhatók össze. A finneknek közel kétharmada vélte úgy, hogy az EU-beli tagság a közbiztonságot jelentősen rontani fogja. A megkérdezetteknek közel kétharmada a nemzeti szuverenitás csorbulásától tartott, és a bürokrácia növekedésével is számolt. Ami pedig az EU-tagságnak a farmerekre gyakorolt hatását illeti, közel 60 százalék vélte úgy, hogy romlani és csak 9 százalék vélte úgy, hogy javulni fog a finn farmerek pozíciója. A finnek többsége a szociális biztonságát is féltette az EU-beli tagságtól. Ha a legjelentősebb kérdésre adott válaszokat nézzük, azaz az EU-tagság várható hatását az életfeltételekre, akkor a megkérdezetteknek csak 23 százaléka vélte úgy, hogy a belépés kedvezően fog hatni az életfeltételekre, és 25 százaléku számított kedvezőtlen hatásra. Ez is mutatja, hogy mi van az 57 százalék „igen” és a 43 százalék „nem” között.

Célszerű utalnunk a referendum egy másik aspektusára is, ami gazdagítja a finn társadalom gondolkodásáról nyert eddigi képet. A finn lakosság 47 százaléka azzal számolt, hogy az EU-ba való belépés ugyan valószínűsíthetően nehéz időket jelent majd az országnak, azonban az EU-n kívül még nehezebbé válna az élet. Ezt az álláspontot a lakoságnak csupán 32 százaléka nem osztotta. Ebben a kérdésben érdemes külön utalni az egyetemi végzettségűek álláspontjára: 59 százaléku szerint könnyebb lesz az élet az

EU-n belül és a legfelső menedzserek 61 százaléka szerint az EU-ba való belépés józan szükségszerűség. A munkásoknak nagyon heterogén a véleménye: 37 százalékuk érezte úgy, hogy jobb lesz az élet az EU-n belül, 38 százalékuk pedig úgy gondolta, hogy jobb lenne kívül maradni. A lakosságot igennel és nemmel szavazókra osztva, az igennel szavazók 90 százaléka a belépést józan szükségszerűségnek, a nemmel szavazók 70 százaléka a kívül maradást célszerűnek vélte. Ez az eddigi képet valamelyest ugyancsak gazdagítja.

2. ábra. Az EU-tagság várható hatásai

Forrás: [10].

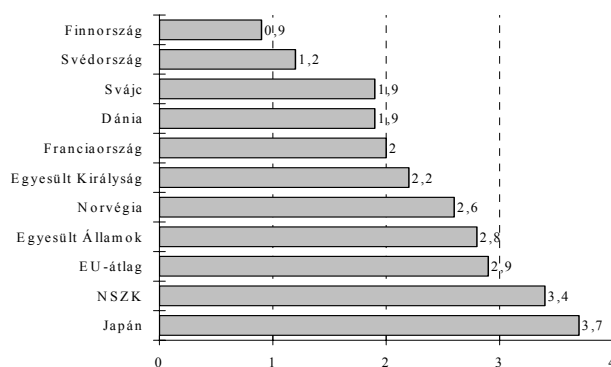
Végezetül az elvégzett vizsgálatoknak még egy aspektusára utalunk. Ez pedig a nemzeti érzés és annak változása a Luxemburgi Proklamációtól (1984) 1994 őszéig. Ebben az évtizedben a nemzetközi integráció továbbfejlesztéseinek kérdései központi helyet foglaltak el a finn belpolitikában. 1984 őszén a megkérdezetteknek 71 százaléka úgy vélte, hogy finnek lenni megtiszteltetés, privilégium, és nagyon boldoggá teszi őt finn nemzetisége. 1994 őszén viszont már csak 38 százalékuknak volt ez a véleménye.

Ha tehát arra keressük a választ, hogy milyen Finnország lépett be az EU-ba, az eddigiek alapján azt válaszolhatjuk, hogy egy erősen megosztott Finnország. Az EU-tagság ügye két részre osztotta a lakosságot.

A finn gazdaság az EU-tagság előtt

Finnország gazdaságának évi átlagos növekedése csupán 0,9 százalékot tett ki, ugyanakkor az EU-átlag 2,9 százalékos volt. Tehát nagyon lényeges a különbség az EU és Finnország között még akkor is, ha a két adat nem teljesen összehasonlítható, mivel az EU adata az 1983–1991. évekre vonatkozik. Igaz, a finn növekedés viszonylagos lassúsága akkor is, ha Franciaországgal, az Egyesült Királysággal, Norvégiával vagy Német Szövetségi Köztársasággal (NSZK), illetve Japánnal hasonlítjuk össze. (Lásd a 3. ábrát.) Ezekben az országokban az évi átlagos növekedési ütem többszöröse volt a finnországi növekedésnek.

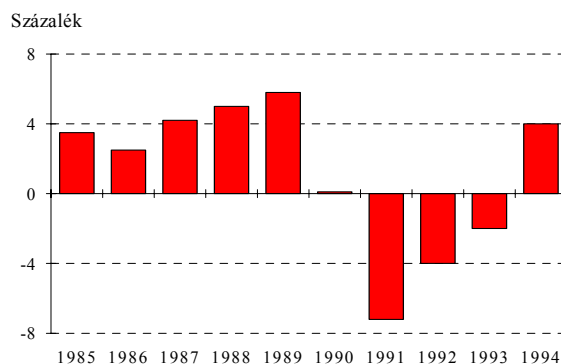
3. ábra. A GDP évi átlagos növekedése

Forrás: [10].

A finn növekedést a 4. ábra GDP-adatai alapján kissé részletesebben is vizsgálhatjuk.

4. ábra. A GDP évi növekedése 1990. évi árakon számolva

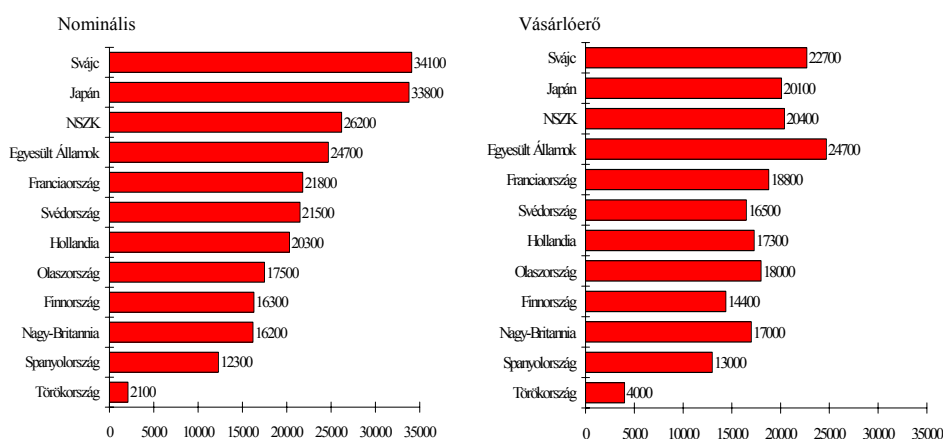
Forrás: [11].

Egészen 1989-ig bezárólag Finnország gazdasága erőteljesen növekedett, az 1991–1993. években pedig jelentős visszaesés következett be. Tehát az említett viszonylag

alacsony évi átlagos növekedési ütem döntően az 1990–1993. évekre vezethető vissza. Különösen nagy volt a visszaesés 1991-ben, amikor 7 százalékkal csökkent a GDP, és 1992-ben, amikor 4 százalékos volt a csökkenés. Az EU-ba való belépés időzítése 1995. január 1-jére kifejezetten szerencsés döntés volt, mivel a finn gazdaság 1993 után túljutott a recesszió, és 1994-ben már 4 százalékos GDP-növekedést ért el.

A gazdasági fejlettségi színvonalát az egy főre jutó GDP alapján is vizsgálhatjuk.

5. ábra. Az egy főre jutó GDP nominálisan és vásárlóerő-paritással korrigálva, dollárban, 1996

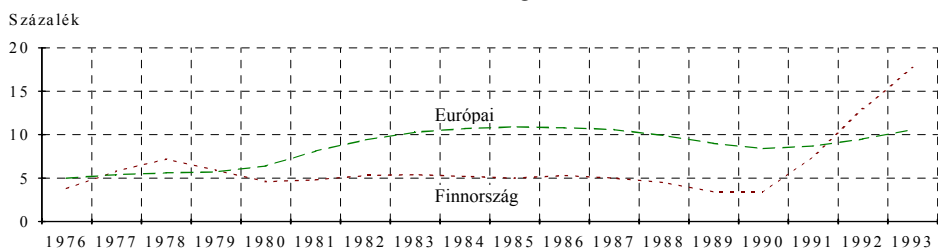

Forrás: [10].

Az egy főre jutó GDP alapján 1993-ban – a finnországi recesszió utolsó évében – a finn gazdaság teljesítménye elmaradt ugyan a hollandétól, a svéd-, a francia-, különösen pedig a nyugat-németországitól (lásd az 5. ábrát), de Finnország így is a legfejlettebb országok csoportjához tartozik. Ez a tény nagyrészt megmagyarázza azt, hogy az 1992 márciusában benyújtott finn tagfelvételi kérelmet miért bírálták el olyan gyorsan Brüsszelben, és a csatlakozási tárgyalások miért hoztak rövid idő alatt olyan eredményt, hogy már 1995. január 1-jével beléphetett az ország az EU-ba. Arról van szó, hogy mint fejlett ország, Finnország az Unióban nettó befizetőként jelenik meg.

A finn nemzetgazdaságnak további jellemzőjét világítja meg a 6. ábra, amely a munkanélküliségi rátának az alakulását mutatja be.

6. ábra. A munkanélküliségi ráta alakulása

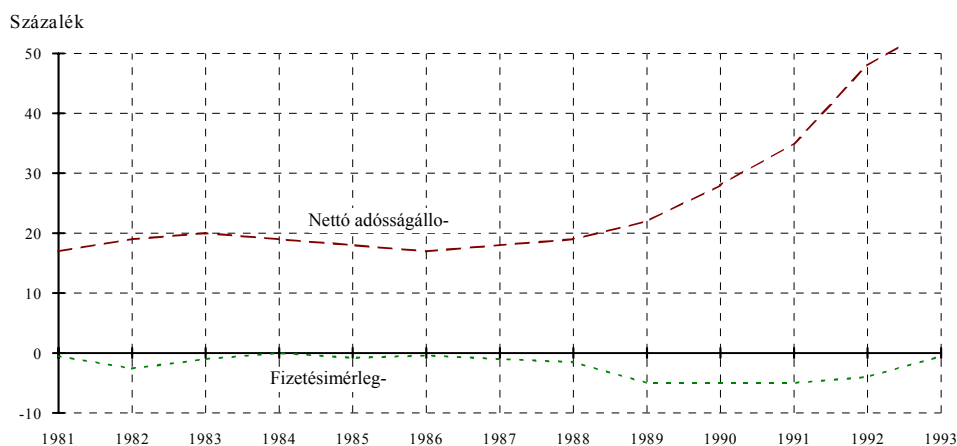

Forrás: [10].

Az 1990 és 1993 közötti időszakban, a recesszió éveiben a finn nemzetgazdaságban a foglalkoztatottak száma 2,5 millió főről csaknem 2 millió főre csökkent, ugyanakkor a munkanélküliségi ráta közel 20 százalékra emelkedett az 1990 eleji 2–3 százalékról. Mindez azt mutatja, hogy a recessziót átvészelő, de magas munkanélküliségi rátával élni kénytelen ország csatlakozott az EU-hoz 1995. január 1-jén.

A finn nemzetgazdaság további fontos jellemzőjére mutat rá a 7. ábra, amely a külső adósság és a fizetési mérleg arányának alakulását szemlélteti.

7. ábra. A fizetési mérleg és a külső adósságállomány alakulása a finn GDP százalékában

Forrás: [10].

Körülbelül 1986-tól kezdődően a nettó adósságállomány Finnországban növekedett, és a GDP-hez viszonyított aránya 1992-ben már elérte az 50, 1993-ban pedig az 53 százalékot. Mindez azt mutatja, hogy egy viszonylag eladósodott ország lépett be az EU-ba.

Tekintettel fontosságukra, a következő táblában bemutatjuk az ország kereskedelmi, illetve fizetési mérlegének fontosabb adatait.

Finnország fizetési mérlege 1981 óta deficit. A deficit viszonylag kis összegű volt 1986-ig, 1989-től 1992-ig viszont igen nagy volt. Ebben a négy évben a deficit összege elérte a 100 milliárd finn márkát (évente a 22–27 milliárdot), miközben 1981 és 1987 között az évi hiány csupán 2 és 7 milliárd finn marka között mozgott. 1994-ben és 1995-ben a fizetési mérleg egyenlege már pozitívra váltott, a GDP-nek 1–2 százalékát tette ki a fizetési mérleg aktívuma, s mindez hozzájárult ahhoz, hogy az ország nettó adósságállománya a GDP 40 százalékára essen vissza.

A finn nemzetgazdaság fejlődése szempontjából stratégiai jelentősége van az ország exportképessége alakulásának. A belépést támogatók egyik fő érve az EU-tagság mellett, hogy az Unión belül a nagy egységes európai piacon az exportképes finn vállalatok minden bizonnyal többletpiacot fognak nyerni. A legutóbbi 3 évtized alatt a finn export ágazati struktúrája lényegesen módosult. 1960-ban a kohászat és a gépipar jelentősége viszonylag elenyésző, minthogy 15 százalékos volt az exportstruktúrán belül, 1993-ra viszont már 45 százalékra emelkedett, s az export legjelentősebb ágazatává vált. 1960-

ban a papír- és fafeldolgozó ipar együttes aránya 70 százalékot tett ki, 1993-ban, a belépés előtt már csak 36 százalékot. Így is a papír- és fafeldolgozó ipari ágazat a második legnagyobb exportágazata a finn nemzetgazdaságnak. Ezt a megállapítást ki kell egészíteni két megjegyzéssel. Az egyik, hogy a gépiparon belül is nagyon jelentős az erdészeti szektor szerepe, ugyanis a fafeldolgozás és papírgyártás finn gépipari háttere világszínvonalú, és ezek a technikák, géptípusok a finn exportnak nagyon jelentős tételei, ami az erdészeti szektor közvetett hatásának tekinthető. A másik megjegyzés pedig arra vonatkozik, hogy ha a finn nemzetgazdaság nettó exportjának struktúráját vizsgáljuk, akkor az alacsony importigény miatt az erdészeti szektor részesedése 40 százalékra vagy a fölé emelkedik, miközben a kohászati és a gépipari ágazatok aránya valamelyest csökken.

Finnország kereskedelmi és fizetési mérlege

Év	Kereskedelmi	Szolgáltatási	Transzfer-	Fizetési
	mérleg egyenlege (millió finn márka)			
1981	-1,8	4,9	-5,3	-2,2
1982	-2,6	4,7	-6,8	-4,7
1983	-2,8	4,1	-7,7	-6,3
1984	5,5	2,6	-8,2	-0,2
1985	1,7	1,6	-8,1	-4,8
1986	4,3	1,4	-9,4	-3,6
1987	2,0	0,3	-9,8	-7,5
1988	0,1	-1,2	-10,2	-11,3
1989	-6,1	-3,2	-15,6	-24,9
1990	-2,2	-5,6	-18,7	-26,5
1991	4,8	-7,9	-23,6	-26,7
1992	12,6	-6,2	-28,4	-22,0
1993*	31,0	-4,9	-30,8	-4,7

* Előzetes adat.

Forrás: [10]

A finn gazdaság röviden felsorolt jellemzői nagyrészt érthetővé teszik, hogy miért igényelt igen rövid időt a finn csatlakozási kérelem elbírálása.

Mint láttuk, a finn közvéleményt nagyon megosztotta a csatlakozás ügye. Az eddigien kívül még egy fontos tényre szeretnék utalni. Nevezetesen arra, hogy az egyszerű finn állampolgár számára is vonzó volt az ígéret, hogy a belépés után Finnországban az élelmiszerek kiskereskedelmi és piaci árai jelentősen csökkenni fognak. Ez az előrejelzés nem lebecsülendő hatást gyakorolt a finn városi lakosokra, és növelte az „igen”-nel szavazók táborát. Ugyanakkor az egész csatlakozásnak az egyik legkényesebb pontja a finn mezőgazdaságnak az ügye. Mint már említettem, ez olyan nagy horderejű kérdés, hogy külön tanulmányban célszerű vele foglalkozni.

A FINN CSATLAKOZÁS NÉHÁNY TANULSÁGA

Vázlatosan áttekintettük Finnország útját az Európai Unióba való belépésig. Láthatuk az ország csatlakozáshoz vezető útjának főbb állomásait, az 1995 előtti finn nemzetgazdaság fontos jellemzőit. Befejezésül megkísérlem a tanulságokat megfogalmazni.

1. Finnország csupán 1917 decemberében nyerte el függetlenségét, és az azóta eltelt 8 évtized alatt tiszteletet parancsoló fejlődést ért el. Az Európai Unióba való belépéskor az ország általános gazdasági fejlettségi színvonala közel áll az Unió átlagos fejlettségi színvonalához. Ezt a tényt aligha lehet túlértékelnünk. Hiszen ne feledjük el, hogy a nyolc évtized alatt a finn nemzetet kudarcok is érték, veszteségeket is szenvedett, de mindig sikerült talpra állnia. A sikerek egyik titka az, hogy a finn politika, illetve gazdaságpolitika idejekorán felismerte a nemzetközi integráció fontosságát. Így a háború befejezése után, már 1955-ben, Finnország belépett az úgynevezett Északi Kooperációba, majd 1961-ben az EFTA-országokkal kötött társult tagsági megállapodást, amely 1986-ban átalakult teljes tagsággá. Az Európai Közösséggel való társulás első lépését tulajdonképpen 1973-ban tették meg, amikor az EFTA-országok megállapodást kötöttek az Európai Gazdasági Közösséggel. Ezt Finnország is megtette. Ez a megállapodás már közelebb vitte a finn vállalatokat, a finn nemzetgazdaságot az Európai Közösség vállalataihoz, illetve gazdaságához, mivel a kereskedelmi korlátok leépítését, az egymással való külkereskedelem egyre szabadabbá tételétette lehetővé. A még szorosabb kapcsolatnak a gondolata végig foglalkoztatta a finn közvéleményt 1973 után, és ez 1984-ben a Luxemburgi Proklamációval újabb lendületet kapott. Ennek eredményeként hosszas tárgyalások után 1992-ben sikerült megállapodni az Európai Gazdasági Térség létrehozásáról. Ez a Megállapodás 1994-ben lépett életbe, és ezzel Finnország szinte már az Európai Közösség tagjává, csaknem az egységes európai piac részévé vált mezőgazdasága kivételével. Maga az Európai Unióba való belépés jelentős mértékben politikai tényezőkkel függ össze. A Szovjetunió megszűnése, a bekövetkezett lényeges világpolitikai változások lehetővé tették a finn aktív semlegességnek olyan értelmezését, amelytől nem idegen az európai unióbeli teljes tagság.

A csatlakozni kívánó Magyarország számára az egyik fontos tanulság, hogy Finnországnak integrációs kapcsolatai az Európai Unióval, az Európai Közösséggel, illetve az Európai Gazdasági Közösséggel legalább két évtizedes felkészülési lehetőséget adtak a későbbi teljes jogú tagság elnyerésére.

2. Nemzetgazdasági szinten vizsgálva a kérdést, ki kell emelni, hogy a finn ipar felkészült az Európai Közösséghez való csatlakozásra, és a finn ipar jelentős része versenyképes az egységes nagy európai piacon. Nagyon fontos a magyar gazdaságpolitika formálói számára az a tény, hogy Finnország olyan struktúrájú iparral lépett be az Európai Unióba, amelynek több húzóágazata van, mégpedig olyan, amely csúcstechnológiát testesít meg és speciális minőségű termékek kibocsátására képes. A finn nemzetgazdaság exportstruktúráját vizsgálva láthatjuk, hogy a természeti erőforrások hasznosításának milyen nagy szerepe van a finn nemzetgazdaságban. Ugyanis az erdészeti szektor a mai Finnországban is a nemzetgazdaság egyik alappillére. Finnország természeti adottságai – magas erdősültségi foka – ezen a területen kiváló. Ez önmagában azonban még kevés volna, de erre a jelentős hazai nyersanyagbázisra világszínvonalú fafeldolgozó, papír- és cellulózipar épül. Ez magyarázza, hogy a finn összexporton belül az erdészeti szektor részesedése jelenleg is 30 százalék körüli. Az erdészeti szektornak nagyon kicsi az importigénye, így a vertikum összexportjából levonva az ahhoz szükséges importot a finn erdészeti szektor a nettó összexportnak körülbelül 40 százalékát adja. Az elmondottakhoz hozzá kell tenni a kohászatot és a gépipart is, amelynek bizonyos ágai kifejezetten exportképesek, és ez az a vertikum, amely a finn összexporton belül vezető helyet foglal

el. Ez a vertikum azonban importigényes, de itt is találhatunk csúcstechnológiát és extra minőségű termékeket, amelyeknek meghatározó szerepük van a nemzetgazdaságon belül. (Többek között ilyen a Nokia cég a hírközlés területén.) A finn csatlakozási kérelemnek ilyen gyors – tulajdonképpen két év alatti – elbírálása azzal is magyarázható, hogy Finnország az Európai Unióban, fejlettségi szintje következtében, nettó befizető ország lesz. A gyors elbírálást az is lehetővé tette, hogy a teljes jogú tagsághoz szükséges három alapvető feltétel tekintetében is Finnország meglehetősen jól állott. E három alapvető feltétel az ország demokratikus rendje, az emberi jogok tiszteletben tartása, az erre való hajlandóság, valamint képesség az Európai Közösség rendszerének adaptálására.

Az elmondottak két következtetés levonását teszik lehetővé Magyarország számára. Az egyik az, hogy mennyiben lehet sikeres a magyar csatlakozás, ha a magyar iparon belül nincsenek igazi Góliátok, a magyar iparnak nincsen ütőereje? A másik a mezőgazdaság, illetve az agrárium fontos nemzetgazdasági szerepe. A finn erdészeti szektorról megállapítottak el kell hogy gondolkodtassanak bennünket a magyar mezőgazdaság és élelmiszeripar jövőjéről.

3. A finn felvételi kérelmet elbíráló Európai Közösség Bizottsága megállapította a kérelem értékelésekor, hogy az 1980-as évek végétől kezdődően Finnország súlyos válságba került, amely jóval súlyosabb volt a szokásos ciklikus visszaesésnél. A munkanélküliségi ráta megközelítette a 20 százalékot, és az ország külső eladósodottsága magas volt. E problémák, együtt járva az életszínvonal csökkenésével, kétségkívül felszínre hoztak és felerősítettek több társadalmi feszültséget. Az Európai Közösségbe való belépés ügye kezdettől fogva megosztotta a finn társadalmat. Az 1994 októberében megtartott referendum pedig világossá tette a társadalmi konszenzus hiányát. Az agráriumban tevékenykedők nagy része a belépés ellen voksolt. Ezek közé nemcsak a farmerek tartoztak, hanem a mezőgazdasággal kapcsolatban állók, a nemzetgazdaság különböző területein dolgozók – beleértve a szellemi életben tevékenykedő agrárértelmiséget – is. Valószínűleg helytálló az a megállapítás, hogy az Európai Közösségbe való belépés ügye kettészakította Finnország lakosságát és ezt sokan elég súlyos jellemzőként említették, illetve tartják számon. Az első év tapasztalatai szerint a kettéosztottság 1995 végén is fennállt.

Magyarországon is nagy viták vannak e kérdésről, ezért világosan mérlegre kell tenni és a közvélemény előtt fel kell tárnai a belépés várható kedvező és kedvezőtlen hatásait. Az esetleges magyar csatlakozásnak is lesznek nyertesei és vesztesei egyaránt.

IRODALOM

- [1] Accession Treaty and Outline of the Act of Accession. (Final). Brussels. 1994. április 12.
- [2] Agreement on the European Economic Area. Council of the European Communities. Brussels–Luxemburg. 1992. 784 old.
- [3] Collection of the Agreements concluded by the European Communities. Volume 2. Bilateral agreements. EEC - Europe. 1958–1975. European Communities.
- [4] Commission of the European Communities: Relations between the European Community and the EFTA countries: Implementation of the Luxembourg Declaration. Documents. COM. (86) 298 final.
- [5] The European Union 1996 and Finland. Centre for Finnish Business and Policy Studies. Helsinki. 1995. 49 old.
- [6] The Finnish Economy 1995/1. The Research Institute of the Finnish Economy. Helsinki. 1995. 94 old.
- [7] The Finnish Economy 1996/2. The Research Institute of the Finnish Economy. Helsinki. 1996. 75 old.
- [8] Finnish EU opinion. Autumn 1994. Centre for Finnish Business and Policy Studies. Helsinki. 1994. 48 old.
- [9] The Finns and Their Society. (A National Survey of Opinions and Attitudes 1995.) Centre for Finnish Business and Policy Studies. Helsinki. 1995. 26 old.
- [10] Indicators of the Finnish Society 1994/95. Centre for Finnish Business and Policy Studies. Helsinki. 47 old.

- [11] *Kettunen, L.*: The Finnish Agriculture in 1994. Maatalouden Taloudellinen Tutkimuslaitos. Helsinki. 1995. 78 old.
[12] The Soviet Union, Eastern Europe and Finland. VATT Discussion papers. 8.Helsinki.1991.
[13] Statistical Yearbook of Finland 1994. Helsinki. Tilastokeskus. Gummerus Kirjapain Oy. Jyväskylä. 1996. 661 old.
[14] The World Bank Atlas. 1994. The World Bank. Washington D.C., 1993. 36 old.

TÁRGYSZÓ: Nemzetközi statisztika. Gazdasági helyzet. Európai integráció.

SUMMARY

Finnish policy made continuous efforts to join international trade and integration during the half century after World War II. Integration between EEC and Finland can be derived from 1973 when the two parties signed a Co-operation Agreement.

At the referendum, held in October 1994, 57 per cent of the population voted yes, while 43 per cent no for joining. It was one of the most important decisions of Finnish history in the 20th century. The country actually joined EU 1 January 1995.

Finnish national economy had more than two decades for the preparations to EU membership. It is important to know that there are pulling branches in Finnish industry, involving high-technology. Emphasize should be given also to the fact that the utilization of natural resources plays a significant role in Finnish economy. The share of forestry sector comes to some 30 per cent in exports, while on the other hand it comes to some 40 per cent in net exports.